

משה חיים פלח

בדברי הר"י מיגש דלא מפקינן ממונא ואיתתא מתותי
בעלה מספיקא 1.....
בשיטת הר"י מיגש בדין שהייה במיעוט קמא דקנה 9.

בדברי הר"י מיגש דלא מפקינן ממונא ואיתתא מתותי בעלה מספיקא

דהוי ספק צעיקר המעשה אינה נאסרת מספק, משא"כ היכא דאיכא מעשה ודאי וספק אי נאסרה כגון ספק אונס ספק רלון אסירא "דכוח ליה ספיקא דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא", ומשמע דספק צעיקר המעשה דשריא היינו משום דצככאי גוונא לא שייך דינא דספיקא דאורייתא לחומרא, ולהכי אמרינן דלא מפקינן איתתא מספיקא מתותי בעלה, ול"צ גדר דדצרים.

והנה עיקר דברי הר"י מיגש נשנו עוד צתרי דוכתי, דצגיטין (ב ג) תנן המציא גט צארץ ישראל אינו לריך שיאמר צפני נכתב וצפני נחתם ואם יש עליו עוררין יתקיים צחותמיו ופרכי' (שם ע ב) ערער מאי חילימא ערער חד ובאריו"ח דבר הכלל אין ערער פחות משנים אלא ערער תרי ותרי ניבהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני, וכתב הר"י מיגש (צליקושים שם מפ"י הר"י אלמדארי) וז"ל תרי ותרי ניבהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני, לא מתוקמא אלא קודם שתינשא, אצל

כתב הר"י מיגש (לקמן בסוף פירקין) וז"ל ולענין לאוסרה על בעלה למדנו כו' איכא לפלוגי צה דאי האי שמתא דקאמר בעל לא שייך ציה שום מעשה ודאי כלל אלא ספק הוא הדבר מעיקרו אם זינתה כלל אם לא זינתה לא מתסרה עליה מספקא דהיינו דאמרינן בכל דוכתא מספקא לא מפקינן ממונא ואיתתא מתותי בעלה, ואם יש שם מעשה ודאי נעשה צה מעשה מיבד איכא למימר צאונס זינתה והיא מותרת או צרלון זינתה והיא אסורה, חזינן כו' אי חד ספיקא הוא מתסרה עליה דכיון דאיכא מעשה ודאי הוב ליה ספיקא דאורייתא וספיקא דאורייתא לחומרא והיינו דאמר רצי אלעזר האומר פתח פתוח מלאחי נאמן לאוסרה עליו ואוקימנא צאשת כהן דאיכא חד ספיקא א"נ צאשת ישראל וכגון שקבל צה אציב קדושין פחותה מצת שלש שנים ויום אחד ואי תרי ספיקי הוו כגון אשת ישראל שקדשה אציב יתירה על צת שלש שנים ויום אחד מתרי ספיקי לא מתסרה על בעלה עכ"ל, ומבואר דצדרי הר"י מיגש, דאיכא

בעיקר המעשה, אך היכא דאיכא ודאי מעשה וספק אי נאסרה כגון ודאי זינתה ספק צאונס או ספק צרלון הוי צכלל ספיקא דאורייתא לחומרא, א"כ כ"ש התם דהיתה ודאי אשת איש וספק אי נתגרשה או מת צעלה דהו"ל למימר דספיקא דאורייתא לחומרא.

ועוד יש לתמוה, דהנה לקמן (כג) איתא ת"ר שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תלך רבי מנחם בר יוסי אומר תלך אמר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תלך בזמן שצאו עדים ואח"כ נשאת אבל נשאת ואח"כ צאו עדים לא תלך, ופרכינן מכדי תרי ותרי נינהו הוצא עליה צאשם תלוי קאי ומשני א"ר ששת כגון שנשאת לאחד מעדיה, ופרכי' היא גופה צאשם תלוי קיימא ומשני צאומרת צרי לי, וכ"ה ביצמות צריש פרק האשה רבה (פג) הרי מצואר להדיא דצדרי הגמ' דצסתמא תלך והא דאם נשאת לא תלך מיירי דוקא בנשאת לאחד מעדיה ואומרת צרי לי, ואילו דצדרי הר"י מייגש צ"צ נראה להדיא דמיירי אף צלל נשאת לאחד מעדיה וצלל אומרת צרי לי, אלא מספיקא לא מפיקין לה מתותי צעלה, וכמצואר גם דצדריו צגיטון צכלל ספיקא דתרי ותרי אס נשאת לא תלך.

ונראה דהנה צפרק האשה רבה (כג) תנן אמרו לה מת צנן ונתייצמה ואח"כ אמרו לה חילוף היו הדברים תלך והולד ראשון ואחרון ממזר, ובגמ' לקמן שם (ג) פרכי' היכי דמי חילומא תרי ותרי מאי חזית דסמכת

לאחר שנישאת כיון דאיכא תרי דמקיימי ליה לגיעא אע"ג דאיכא תרי דפסלי ליה לא מפיקין לה מתותי גזרמא מספיקא, אלא סמכי אהנך תרי [ד]מקיימי ליה לגיעא ושצקין לה תותי גזרמא עכ"ל, וכן מצואר עוד צחידושי הר"י מייגש צ"צ (ה) אהא דשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת כו' אס נשאת לא תלך וכתב הר"י מייגש וז"ל אלמא אף על גב דאתו סהדי השתא דאשת איש היא ואלו אתו מעיקרא מקמי דתנסיב לא הוה שצקין לה לנסובי כיון דלצתר דאינסיב הוא דאתו ליה הני סהדי ואכתי ספק אשת איש היא מספק לא מפיקין לה מתותי גזרמא דהא איכא סהדי דנשאת על פיהם דקא מסהדי דלאו אשת איש היא ולא מפיקין לה מתותיה האי צעל שני אלא צרתיב צרורה דהך צעל ראשון לא מת אי נמי לא גרשה הכא נמי אף על גב דאתו סהדי השתא דאצבהתיב היא ואלו אתו מעיקרא לא הוה נחתין ליה להאיך כיון דלצתר דאתי ליה להאיך הוא דאתו להו הני סהדי ואכתי ספיקא היא דהא איכא סהדי אחריני דקא מסהדי דאצבהתיב דהאיך הוא אמאי מסלקין ליה מספיקא נוקמא צדיה כדאיתא עד דמייתי רתיב צרורה דאצבהתיב היא ולא דאצבהתיב דהך והוה עליה איך המוליא מחצרו עליו הרתיב עכ"ל, ונראה מדצרי הר"י מייגש דהתם נמי הוי מהאי כללל, דלל מפיקין איתתא מספיקא.

ומבואר דצדרי הר"י מייגש דאף צספיקא דתרי ותרי לא מפיקין איתתא מצעלה, ולכאורה ל"צ, דכיון דמצואר צר"י מייגש צסוגין דלל אמרינן הכי אלא צספק

והיאך מהניא הכ אומדנא דידיה צמקוס
 ספיקא דתרי ותרי, אך מרש"י נראה לכאורה
 דכל דליכא אשם תלוי ליכא הכא דין ספיקא
 לחומרא, וכמשמעות הגמ' דלא פרכי' אלא
 משום דליכא אשם תלוי.

וביאר הגרי"ז ע"פ שיטת הרמב"ם דספיקא
 דאורייתא לקולא מדאורייתא, ותמכו
 הראשונים דא"כ היאך איכא אשם תלוי, אולם
 דדברי הרמב"ם לפנינו (פ"ע מעומת מת ה"ג)
 מצוה להדיא דמודה הרמב"ם דספיקא
 דאיכא אשם תלוי דזולתין לחומרא מדאורייתא
 יעו"ש, וע"פ ציאר הגרי"ז דלכחי לא פרכי'
 אלא מהא דצאשם תלוי קיימי, דאי לאו הכי
 ספיקא דאורייתא לקולא מדאורייתא.

והנה עיקר דברי הגמ' אכתי לריכיס ציאר,
 דהתינה לשיטת הרמב"ם דספיקא
 דאורייתא לקולא מדאורייתא אך לשיטת
 הרשב"א דספיקא דאורייתא לחומרא
 מדאורייתא אכתי תיקשי, ואף להרמב"ם לריך
 ציאר דהא מ"מ מדרבנן איכא דינא דספיקא
 דאורייתא לחומרא, ויתצאר להלן.

אולם עכ"פ לפי המדוקדק מדברי הגמ' דלא
 פרכי' אלא משום ספיקא דאשם תלוי,
 יש ליישב סתירת הסוגיות, דהנה יעוין בתוס'
 (לקמן כ"ג וביצמות פ"ג) דתמכו צהא דפרכי'
 צאשם תלוי קיימי והא קי"ל (ברייתא י"ג) דליכא
 אשם תלוי אלא כגון חתיכה א' מצ' חתיכות
 אחת חלב ואחת שומן ואין ידוע איזו אכל, אך
 בחתיכה אחת דספק חלב ספק שומן ליכא
 אשם תלוי, והכא הוי חתיכה אחת, ויעו"ש

אהני סמוך אהני ועוד ממזר ספק ממזר הוא,
 דדברי הגמ' תמוהים עוצה דמאי פרכי' מאי
 חזין דסמכת אהני סמוך אהני ואמאי תלא,
 הא אדרבה מספק תלא.

אך עכ"פ דדברי הגמ' אלו מצוה לכאורה
 כדברי הר"י מייגש, דצספיקא דתרי ותרי
 כל היכא דנשאת לא תלא, ויעוין בתוס' (יבמות
 ס) דתמכו דדברי הגמ' דמאי פרכי' מאי חזית
 והא חזית לן לחוקמה בחזקת אשת איש
 [ולכאורה לאלומי קושיא נקטו דליכא חזקת
 אשת איש, דבלא חזקה נמי תלא מספק] ותי'
 דקושיית הגמ' דגוונא דשניהם אומרים צרי
 לי לא תלא, אולם הוא דחוק דדברי הגמ', דהא
 אדרבה צסתמא הדין דתלא, ועוד דלישנא
 דמתני' אמרו לה מת צנך ומשמע דמייירי
 צגוונא דאיבי לא ידעה, ונראה דנקט הר"י
 מייגש דהך סוגיא פליגא אסוגיא דלקמן (כ"ג)
 וסוגיא דריש האשה רבה (פ"ג) דסברה
 דצסתמא תלא, אלא לסוגיא דהתם צספיקא
 דתרי ותרי אש נשאת לא תלא, והכי פסק הר"י
 מייגש, אלא דל"צ צמאי פליגי הסוגיות.

ונראה דהנה צעיקר דברי הגמ' דפרכי'
 דצאשם תלוי קיימא, עמד הגרי"ז
 דאמאי לא פריך אלא משום דליכא אשם תלוי,
 הו"ל למיפריך דהוי ספיקא דאורייתא
 ולחומרא, עוד עמד דדברי רש"י שם דפירש
 צאומרת צרי לי דאומרת חין לצוי נוקפי דברי
 לי חילו היכ קיים היכ צא, ויעוין צראשונים
 שם שתמכו על רש"י דנהי דצכה"ג ליכא אשם
 תלוי ומשום דחין אשם תלוי צא אלא צמי שלבו
 נוקפו, אך אכתי ספיקא דאורייתא איכא,

דתירנו דכיון דקיימא בחזקת איסור השיב
איקבע איסורא ועוד תי' בכמה גווי.

אך בתום ימינו (הגדפס ע"ג) ציצמות (פג ז)
תירן עוד דאה"נ הכ סוגיא אזלא כמ"ד
דליכא אשם תלוי אף בחתיכה אחת, אך למאי
דקי"ל דצעינן חתיכה אחת מצ' חתיכות אכן
ליכא אשם תלוי צכה"ג.

ולפי"ז מיושבת היטב סתירת הסוגיות, דיש
לומר דסוגיא דפרק האשה רבה (ג ג)
דפרכי' מאי חזית דסמכת אחני סמוך אחני
ואמאי תלא אזלא כמאי דקי"ל דליכא אשם
תלוי אלא בחתיכה א' מצ' חתיכות, וא"כ הכא
ליכא אשם תלוי, וכבר נתבאר דכל דליכא אשם
תלוי ליכא הכא דין ספיקא לחומרא. וכן
מיושבים דברי הר"י מייגש דהכריע כהך
סוגיא, דכיון דאנן קי"ל דצעינן חתיכה א' מצ'
חתיכות, נמלא דצכה"ג ליכא אשם תלוי
וממילא ליכא דין ספיקא לחומרא.

אולם עיקר הדבר נריך ביאור, אמאי בלא
אשם תלוי ליכא הכא דין ספיקא
דאורייתא לחומרא, לא מיבעיא להרשב"א
דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא, אלא
אף להרמב"ם הא עכ"פ מדרבנן הו"ל למיזל
לחומרא.

ונראה דהנה צעיקר הא דמבואר בסוגין
דאשת ישראל גדולה שריא מכה ספק
ספיקא דספק תחתיו ספק אין תחתיו ות"ל
תחתיו ספק באונס ספק צרלון, ועיון בחידושי
הרשב"א צבילא (ג) ובתורת הבית (בית ד' ע"ג)
דבביא שיעת הר"י דליכא דין ספק ספיקא

דאורייתא לקולא אלא בספק הכא מכה צ'
תערובות, כגון דנתערב איסור בביתר וחזר
ונפל אחד מן התערובת לתערובת אחרת, וז"ל
אמרו משמו של רבנו ינחק הזקן הידוע בעל
התוספות ז"ל דלא אמרו ספק ספיקא להקל
אלא צשתי ספיקות הצאות מכה שתי
תערובות כגון זו שאמרנו שנפלה עזעת של
ע"א לריבוא ומריבוא לריבוא דכל חדא וחדא
שבתערובת שניה איכא תרי ספיקי דצכל חדא
וחדא איכא למימר לא זו היא שנפלה כאן ואם
תמלא לומר זו היא שנפלה כאן שמה לא זו היא
שנפלה לריבוא ראשון אזל בעלמא שאינו צא
מכה שני תערובות לא, ועל כן הוא מפרש
צריש פרק קמא דצילא כי מה שאמרו שם
נתערבה צאלף כולן אסורות אספיקא אסורה
קאי כלומר שאפילו ספק נולדה צי"ע ספק לא
נולדה צי"ע אס נתערבה צאחרות כולן
אסורות.

אך תמה הרשב"א מסוגין דשרינן צספק
ספיקא דשמה לאו תחתיו ושמה באונס
אף דלא הוי מכה צ' תערובות, וז"ל ולדידי
קשיא לי מדאמרינן צפרק קמא דכתובות
האומר פתח פתוח מלאתי נאמן לאוסרה עליו
מאי עעמא דשויב אנפשיה חתיכה דאיסורא.
ואקשינן אמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו
זינתה ספק אין תחתיו זינתה ואם תמלא לומר
תחתיו זינתה ספק באונס ספק צרלון
ואוקימנא צאשת כהן אזל צאשת ישראל לא.
והתם אין הספק צאות מכה התערובות
ואפילו הכי אתה דן אותן צספק ספיקא להקל.

ואחד מן התערובת מכה ספיקא דאורייתא,
ואמאי שרינן ליה כשחזר ונתערב.

ובאמת יעוין בהמשך דברי הרשב"א בתורת
הצית שם, דהקשה צהא דמשמע
בסוגיא דזבחים (עד א) דוקא באיכא רובא
שאינן צ"ב תערובות, ולידד הרשב"א דצלה
רובא אמרינן אף צ"ב תערובות הך סברא,
דמיד שנתערב האיסור בתערובת הראשונה
נאסר כל אחד ואחד מן התערובות ונעש כגופו
של איסור, ושוב לא שרינן ליה אף כשחזר
ונתערב, אך ל"צ מאי דנקט הרשב"א מעיקרא
דצכה"ג לא אמרינן הכי.

ונראה דהנה בחולין (מג ג) איתא לעולם
הלכתא כדברי צ"ב והרובה לעשות
כדברי צית שמאי עושה כדברי צית הלל עושה
מקולי צית שמאי ומקולי צ"ב רשע מחומרי
צית שמאי ומחומרי צית הלל עליו הכתוב
אומר הכסיל בחושך הולך אלא אי כצית שמאי
קקוליהן וכחומריהן אי כצית הלל קקוליהן
וכחומריהן, וצעירובין (ו א) אמר רב שיצבי כי
לא עבדינן כחומרי דבי תרי היכא דסתרי
אהדדי כגון שדרה וגולגולת דתנן בשדרה
והגולגולת שחסרו וכמה חסרון בשדרה צית
שמאי אומרים שתי חוליות וצית הלל אומרים
חוליא אחת ובגולגולת צית שמאי אומרים
כמלא מקדח וצית הלל אומרים כדי שינטל מן
החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל וכן
לענין עריפה אצל היכא דלא סתרי אהדדי
עבדינן.

ותמהו הראשונים דהא בע"ז (ו א) איתא היו
שנים אחד מטמא ואחד מעבר אחד

ותירץ הרשב"א דכל דברי ר"י דלא שרינן
בספק ספיקא אלא צ"ב תערובות, לא
אתי אלא לאפקוי ספק איסור דנתערב
באחרים, וכגון צילת ספק עריפה שנתערבה
באחרות, דאע"ג דאיכא ספק ספיקא דשמא
לאו עריפה היא ואת"ל עריפה שמא לא זוהי
שנפלה, לא שרינן צכה"ג, ומשום דהתם כבר
נאסרה הצילה קודם שנתערבה, ולהכי אף
אחר שנתערבה דאיכא ספק נוסף לא שרינן
לה, משא"כ הכא דנולדו צ' הספיקות כאחד
יעו"ש.

ולכאורה דברי הרשב"א לריכוס זיאור
בתרתי, חדא עלם הדבר דצכה"ג
אמרינן דכבר נאסר, דהנה בעיקר דין ספיקא
דאורייתא לחומרא מדאורייתא דנו האחרון
האם נאמר צ"ב דין איסור ודאי, דאיכא איסור
להכניס עלמו לספק, או דילמא לא נאמר צ"ב
אלא דליכא היתר בספיקות [כפשטות שיטת
הרמב"ם דהוי היתר ודאי ואף אי כלפי שמיא
גליא דהוי איסור לא עבר הגבירה באיסור] אך
אינו אלא איסור ספק, אולם אפילו אי נימא
דהוי איסור ודאי, לכאורה גדר האיסור
דאסור להכניס עלמו למצב הספק, וא"כ כל
היכא דהשתא נולד ספק נוסף ואיכא ספק
ספיקא, אמאי לא נימא דשרי מכאן ולהבא.

ועוד רריך זיאור צדברי הרשב"א, דאם איתא
דאמרינן דכל דכבר נאסרה החתיכה
מכה ספיקא דאורייתא לחומרא שוב לא שרינן
לה אף בהלערף ספק נוסף, א"כ בספק הבא
מכה צ' תערובות נמי נימא הכי, דהרי כשנפל
האיסור לתערובת הראשונה נאסר כל אחד

אלא דנתחדש דספק איסור כודאי ואיכא דין הכרעה לחומרא].

ומעתה יש לבאר הא דצתרי חומרי דסתרי אהדדי ליכא דינא דזשל תורה הלך אחר המחמיר אלא כמי שיראה יעשה, דהנה יעוין בתום¹ (חולין ט, ג, גדה ז ב) דהא דספק עומאה צרשות היחיד עמא ודאי היינו דוקא בגוונא דאפשר להיות, אך צאומר ראיתי עומאה שנזרקא ציניכס (זירי יז ב) אף צרשות היחיד ליכא דינא דעמא ודאי, כיון דאי אפשר דיכיו שניכס עמאים יעו"ש, וציארו האחרו דס"ל לתום² דגדר דינא דספק עומאה צרשות היחיד עמא היינו דאיכא דין הכרעה למינקט לחומרא, ולהכי בגוונא דאי אפשר להיות ל"ש דיחול דין הכרעה.

ומעתה יש לבאר כן אף לענין ספיקא דאורייתא לחומרא, דכיון דיסוד הדין הוי דין הכרעה למינקט לחומרא, היכא דהוי תרתי דסתרי דאיכא נפק"מ אף לקולא צהאי ספק, ל"ש דיחול דין ספק כודאי, וממילא דהר דינא דכמי שיראה יעשה.

ומעתה מצאריס דצרי הרשצ"א, דצספק איסור שנתערב לא שרינן מכח ספק ספיקא כיון דכבר נאסר, דהרי מיד דנולד הספק הראשון חייל דין הכרעה למינקט לחומרא, וממילא הוי כודאי איסור, ולהכי אף כשחזר ונתערב לא שרינן ליה.

וכן מעתה יש לבאר הא דצספיקא דצ' תערובות לא אמרינן כן, ולכאורה קשה דמיד שנתערב האיסור צתערובת הראשונה

אוסר ואחד מתיר אם היב אחד מהם גדול מחצירו צחכמה וצמנין הלך אחריו ואם לאו הלך אחר המחמיר ר' יהושע בן קרחה אומר צשל תורה הלך אחר המחמיר צשל סופרים הלך אחר המיקל, וא"כ ה"נ הו"ל למימר דאזלינן לחומרא, ותירלו הראשונים [יעוין צרמצ"ן וצרשצ"א חולין טס] דכיון דהכא הוי תרתי דסתרי, דמאי דהוי חומרא צזה הוי קולא צזה, לא אזלינן לחומרא צתרוויבו אלא כמי שיראה יעשה, אולם ל"צ גדר הדצרים, דדין ספיקא דאורייתא לחומרא להיכא אזל, ואמאי לא נימא דניזיל הכא לחומרא והכא לחומרא, וצפרע לשיעת הרשצ"א דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא.

ונראה לבאר, דהנה צעיקר דין ספיקא דאורייתא לחומרא כתב הרשצ"א צתורת הצית (צית ד שער ב) וז"ל ומסתברא לי דכשארנו ספיקא דאורייתא לחומרא דבר תורה הוא דספיקא דאורייתא כודאי מן התורה כו' דוק מינה דצעלמא ספיקא דאורייתא כודאי כו' הא צעלמא ספיקו כודאי כו' עכ"ל, ומשמע לכאורה מדצרי הרשצ"א דגדר דינא דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא היינו משום דספק כודאי, והיינו דאיכא דין למינקט לחומרא, והוא כעין דמלינו צספק סוטה דעשה הכתוב ספק כודאי (סוטה כה ב) ויעוין צחולין (נג ז) דס"ד לדמות ספיקא דאורייתא לחומרא לדין ספק עומאה צרשות היחיד דספיקו עמא [ויש לומר דציסוד הדין מודה הרשצ"א דהיב ראוי להיות דספיקא דאורייתא לקולא, ומלצ הספק אינו אוסר,

וצפשוטו פליגי חי צספיקא דתרי ותרי מוקמינן אחזקה מדאורייתא, או דילמא ל"ש דין חזקה במקום תרי ותרי, וכבר ליודו האחרו' ללא פליגי אלא צדין חזקה דהוי הנהגה, אך דין צירור כגון רוב י"ל דמודו כו"ע דל"ש במקום תרי ותרי [ואף לענין חזקה ולמ"ד דתרי ותרי ספיקא דרצנן ומדאורייתא מוקמינן אחזקה, כתבו האחרו' דמ"מ ליכא צזה אלא דין הנהגה דחזקה ואכמ"ל].

ואחר דאתינן להכי יש לבאר היטב הא דצתרי ותרי לא שייך דין ספיקא דאורייתא לחומרא אלא צגוונא דליכא אשם תלוי, דהא נתבאר דצכל ספיקא דליכא אשם תלוי ליכא דין ספיקא דאורייתא לחומרא אלא במקום דשייך דין ספק כודאי ושייכא הכרעה, אך כיון דצתרי ותרי לא שייכא הכרעה כנגד עדים, ל"ש צזה דינא דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא [וכן יש לבאר צדעת הרמז"ס, דיש לומר דאף להרמז"ס גדר דינא דספיקא דאורייתא לחומרא מדרצנן היינו דמדרצנן איכא דין למינקט לחומרא, אך צגוונא דל"ש למינקט לחומרא, ליכא דין ספיקא דאורייתא לחומרא מדרצנן].

ובמה דחילק הר"י מייגש צסוגין צין ספק צעיקר המעשה דשרינן מספיקא ולא אמרינן צזה ספיקא דאורייתא לחומרא [ומשמע דאף צגוונא דל"ש דין חזקה היתר] לצין היכא דליכא מעשה ודאי דאמרינן ספיקא דאורייתא לחומרא, יתכן לבאר, דהנה צחולין (ט ז) פליגי אמוראי חי ספק איסורא לחומרא ואנן קי"ל כצציי ורצ שימי התם

נאסר כל אחד מן התערובת מדין ספיקא דאורייתא לחומרא, והיאך שרינן ליה כחזר ונתערב, דהנה לכאורה יל"ע למשנ"ת דל"ש דין ספיקא דאורייתא לחומרא אלא צגוונא דשייכא הכרעה דהוי ודאי איסור, דא"כ צחתיכה אחת מצ' חתיכות היאך איכא דין ספיקא דאורייתא לחומרא, הא חי אפשר להיות דתרוויכו אסורין, ויש לומר דצספיקא דאינקט איסורא דליכא אשם תלוי, מודה הרש"א דליכא דין ספיקא לחומרא אף צגוונא דליכא דין ספק כודאי [וכשם דחזינן דחלוקין לשיטת הרמז"ס, ואף דהרש"א הקשה ע"ד הרמז"ס מדין אשם תלוי וי"ל].

ומעתה מיושב היטב, דצספק דצ' תערובות אף דמיד שנפל האיסור לתערובת נאסר כל אחד מן התערובת, אך התם לא חייל דינא דספק כודאי, דהרי חי אפשר להיות דכולן אסורין, וצככ"ג אינו אלא איסור ספק משום דהוי ספק דאינקט איסורא [ואף דהתם מיירי צאיסור ע"ז דליכא אשם תלוי, אך יש לומר דלא צעינן דוקא איסור דאית ציה אשם תלוי, אלא מדין אשם תלוי שמעינן דצכל ספק דאינקט איסורא אזלינן לחומרא, אלא דלאשם תלוי צעינן איסור כרת כשם דליכא חטאת אלא צשגגת כרת] ולהכי כל דחזר ונתערב ספיר שרינן ליה מדין ספק ספיקא.

ומעתה יש לבאר הא דמשמע מדצרי הגמ' צכ"ד דצתרי ותרי ליכא דין ספיקא דאורייתא לחומרא אלא צגוונא דשייך אשם תלוי, דהנה ציצמות (ט ז) איכא פלוגתא חי תרי ותרי ספיקא דאורייתא או ספיקא דרצנן,

והנה הר"י מייגש דימה האי דינא דלא מפקינן איתתא מתותי בעלה מספיקא לכה דלא מפקינן ממנוא מחזקתיה צספיקא, וכן צפרק חזקת הצתים דימה להדיא לכה דלא מפקינן ממנוא מספיקא יעוין שם, אלא דהוסיף הר"י מייגש דהיכא דשייך דין ספיקא דאורייתא לחומר א שפיר מפקינן.

ולמשנת יש לצאר, דצספק מת ספק לא מת וכן צספק נתגרשה ספק לא נתגרשה, הא דלכתחילה לא תנשא, אין זה מדין ספק איסור, דלענין זה ליכא חילוק בין נשאת ללא נשאת, וכיון דצתרי ותרי לא שייך דין ספיקא דאורייתא לחומר הו"ל למימר דאף לכתחילה תנשא, אלא עמא דמילתא דלא תנשא צכה"ג, דכיון דהוי ספק דילמא אכתי הויא אשתו דראשון, אסורה להנשא משום זכות הצעל הראשון, דהוי כצאה להוליא מן הצעל הראשון דמספיקא לא מפקינן, אך צנשאת צבר דהשתא קיימא צחזקת הצעל השני, הדר דינא דלא מפקינן לה מספיקא מתותי בעלה, דומיא דספק ממון [אלא דלפ"ז צסוגין צספק סוטה ל"ש האי דינא וי"לן ויתכן עוד דהא דלכתחילה לא תנשא היינו כדאשכחנא דהחמירו צאיסורי אישות דאף צספיקא דרצנן לא תנשא לכתחילה [יעוין ציצמות (כד ה) וצרש"י וצראשוים שם גצי ספק חלוף לכהן דלכתחילה לא תנשא אף דאם נשאת לא תלא, ויעוין עוד צרש"י (יצמות טז ז) דספק כהן אסור צחלוף, אך יעוין צרמצ"ן (יצמות כד ה)].

דאזלינן לקולא ויעוין שם צתום' וצאחרו', וצחידושי הרשצ"א שם ציאר וז"ל מים מגולין צעלה חזקתן משנתגלו כיון דאיכא דוכתא דשכיחי נחשים וכההיא דאמרינן צנדה (ד ה) אשה כיון דשכיחי צה דמים כשאנינה מכוסה דמיא וצפ"ה ס"ל לצצוי דכל ספק איסור שהאיסור תלוי צמקרה צצא לו אף על פי שאין שם חזקת עברה וכההיא דאמר ר"ש (מה צ ז) מקוה שנמדד ונמלא חסר כל עהרות שנעשו ע"ג למפרע צרשות הרצים עהרות ואף על פי שאין שם חזקת עברה שאם אהא אומר העמד מקוה על חזקתו והשתא הוא דחסר אדרצה העמד עמא על חזקתו ואימר לא עבל, וחתיכה ספק חלצ ספק שומן שהיא אסורה שאין הספק תלוי צמעשה אלא מעולם היתה חתיכה זו או חלצ או שומן ולא ידענו לה היתר מעולם ואינו דומה לספק עומאה צרשות הרצים שאנו מסופקים אם נתחדשה שם עומאה וכן צמקוה שאנו מסופקים צשעה ששעה עהרות ע"ג אם צבר נתחדש שם מקרה וחסר עכ"ל יעוין שם צכ"ד, ובהחרו' נחלקו צציאור צצרי הרשצ"א, ולפו"ר מצואר צצרי הרשצ"א, דצכל ספק התלוי צמעשה שנחדש, אף דלא שייך דין חזקה, ליכא דין ספיקא דאורייתא לחומר.

ויתכן לצאר ע"ד הנ"ל, דצספק התלוי צמעשה, אף צגוונא דליכא דין חזקה, מ"מ ל"ש דתהא כהרעה לחומר א לחדש מעשה, וממילא ליכא צכה"ג דין ספיקא דאורייתא לחומר א, וה"ג חילק הר"י מייגש צסוגין, דכל היכא דאיכא ספק צעיקר המעשה, ליכא דין ספיקא דאורייתא לחומר.

בשיטת הר"י מיגש בדין שהייה במיעוט קמא דקנה

הוי משום הפסק צמעשה השחיטה, אלא דכל שגמר צעינן כולו ולהכי איכא חסרון צמה דהוי הפסק צשחיטה וולא אמרינן דכיון דהוי שהייה וחינו מלטרף לשחיטה הוי כלא גמר כלל דסגי ברובין.

והנה בתשו' הר"י מיגש (סי' מה) פירש צעינן דשהה צמיעוט סימנים צשהה צמיעוט קמא דקנה, דאע"ג דצגוונא דצמלא חלי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה (כ"ה א) מ"מ מיצעי לן דילמא היכא דשחטו צדרך שחיטה ושהה גרע עפי ופסול ובוכרח לזה הר"י מיגש, ומשום דס"ל דצמיעוט צתרא ודאי לא שייכי פסולי שחיטה כיון דכבר הוכשר צשחיטת הרוב, וצמיעוט קמא דושט פשיטא דפסול משום דכבר נטרפה וכדכתב רש"י, ולהכי פ"י צמיעוט קמא דקנה].

והנה לפו"ר היה נראה מוכרח מדברי הר"י מיגש דשהייה הוי פסול חיובי צשחיטה, ולהכי שייך לדון דאע"ג דצמלא חלי קנה פגום וגמרו שחיטתו כשירה, מ"מ היכא דהתחיל לשוחטו צדרך שחיטה ושהה צאלמע, חשיב הכל כשחיטה וממילא שייכי ציה פסולי שחיטה כגון שהייה ויכעין דמלינו צשיעת רש"י לענין מיעוט צתרא, דאע"ג דאין לריך לשוחטו מ"מ היכא דשחטו חשיב חלק ממעשה השחיטה ושייכי ציה פסולין, ה"נ ס"ל לר"י

בעי רב הונא צריה דרצ נתן שהה צמיעוט סימנין מהו תיקו, ופירש רש"י וז"ל צמיעוט סימנים שחט הרוב ושהה צמיעוט האחרון וגמר שחיטתו, מהו מי אמרינן כיון דצבד ליה רוצא אצכשר או דלמא כיון דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה היא, תיקו ולחומר, וצמיעוט קמא אי דגרגרת לאו מידי עביד ולא שהייה היא ואי דושט דנקוצתו צמשהו מיערפא ממה נפשך דהא כיון דשהה אזיל ליה מעשה קמא והוה ליה נקצ צעלמא וטרפה, וכן לעיל (ג' ז) גצי חלדה צעי רב פפא החליד צמיעוט סימנים מהו תיקו, ופירש רש"י שם החליד צמיעוט סימנין לאחר ששחט רובו צהכשר מי אמרינן הא אישחיטת פפיר צרוב סימנין או דלמא כולה חדא שחיטה היא ואית צה חלדה וצמיעוט קמא פשיטא לן דנצלה ודאי.

ובביאור שיטת רש"י מלינו כמה דרכים, יש צציארו דס"ל דפסול שהייה אינו משום הפסק וחסרון לירוף צמעשה השחיטה גרידא, אלא הוי פסול חיובי צשחיטה דומיא דשאר פסולין, ולהכי כל דשהה צמיעוט צתרא, חייל הך פסול צכל מעשה השחיטה.

ויש מהאחרו' דציארו, דאף דסגי צרוב ומדין רובו ככולו, אך היכא דשחט הכל צעינן כולו, ולפי"ז אכתי יש לומר דחסרון דשהייה

מיוגש גבי מיעוט קמא, דאע"ג דאין לריך לשוחטו צדוך שחיטה, אך אם שחטו צדוך שחיטה הוי חלק מהשחיטה ושייכי ביה פסולין, וממילא נפסלה כל השחיטה] וכמדומה דכן נקטו האחרו' צדעת הר"י מיוגש.

אולם צדצרי הר"י מיוגש צתשובה שם מצואר להדיא לכאורה דאינו כן, אלא פסול שהייה אינו אלא משום חסרון לירוף חלקי השחיטה [אך אין הטעם משום דאחר דליכא לירוף הויא תחילת השחיטה כנקב צעלמא והויא עריפות, דהא האי טעמא לא שייך צקנה, אלא יסוד הדין דצעינן דכל השחיטה תהא כחת, ול"ש לזרף צ' חלקי שחיטה לשחיטה אחת, ונמלא דכל חלק צפני"ע לא הוי שחיטה גמורה].

וד"ל הר"י מיוגש שם, שאלה יצאנו לנו פי אמרס שהה צמיעוט סימנים וכן החליד צמיעוט סימנים, תשובה אמנס אמרס שהה צמיעוט סימנים כו' לא דצרו כאן צושע שהה נפסל ואפילו צנקי צת משהו אמנס דצריהם פה הם צגרגרת שלא תפסל אלא צרוצה, ולהיות שעיקר אללנו שהשהיה תפסיד השחיטה "ותעשנה צלתי נמשכת" שאל השואל אם שחט מיעוט גרגרת ושהה וחזר ושחט צה מיעוט אחר והשלים רוצה מהו כלומר אם נחשוב אותו המיעוט ששחט קודם שהשייה כאלו נפגס קודם השחיטה ונחשוב זה המיעוט השני ששחט אותו אח"כ כמי שצא אל חזי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו ותהיה שחיטתו כשרה או דילמא ששם צחזי קנה פגום מ"מ אותו החלק ששחט לא שהה צו

כלום וכאן הנה צבר שהה צשחיטה "והפסיק צין המיעוט הראשון והמיעוט השני והנה כל אחד מהם אין צו רוב סימן" אצל הושע לא תחיש צו זאת הצעירא כלום לפי שאם שחט צו מיעוט ושהה היה [הרין אותו מיעוט אין צו כדי שחיטה והואיל ואינה שחיטה הנה צבר צאותו החתך שחתך היתה ערפה לפי שהעיקר אללנו נקוצת הושע צמשהו ואפי' שחט אח"כ כל הסמנים שחיטה שלמה אינו מועיל כלום וע"כ ראינו שלענין ושע אין מקום לשאלה זו, אך קשה לנו לפירוש זה אמרס סימנים ולא היה לו לומר אלא שהה צמיעוט סימן, ואמנס אמרס החליד צמיעוט סימנים הוא פשוט אין צו קושי, והכונה צו שאם החליד את הסכין ושחט מיעוט הסימן ואח"כ הוליא את הסכין ושחט המיעוט האחר כתקנו מהו מי אמרינן כיון דצמיעוט הסימנים צלצד הוא שהחליד כשרה דמיעוט כמאן דליתיה דמי או דלמא כיון דלגבי הרוצ לאו מיעוט הוא אלא חזי גמור הוא וכמי שהחליד צחזי סימן ואסור עכ"ל.

הרי מצואר להדיא צלשון הר"י מיוגש דטעמא דשהייה מפסדת השחיטה היינו משום ד"תעשנה צלתי נמשכת" וכן צבהמשך דצריו מצואר דטעמא משום ד"הפסיק צין המיעוט הראשון והמיעוט השני והנה כל אחד מהם אין צו רוב סימן" הרי להדיא דיסוד הדין משום דליכא הפסק צשחיטה, וליכא שיעור שחיטה צחדא מינייהו [אלא דאין הטעם משום דנעשית עריפה צתחילת השחיטה, דה"ע לא שייך הכא, אלא דצעינן דתהא כל השחיטה שחיטה אחת, ול"ש לזרף צ' חלקי שחיטה].

שחיטה כשרה ככולו, אך היכא דגמר את השחיטה והיה פסול במיעוט זתרא, ל"ש לדון דמדון רובו ככולו נדון דנעשה ככולו מעשה שחיטה כשרה, דהא השתא עשה צפועל מעשה שחיטה ככולו, וצמיעוט זתרא נעשית השחיטה צפסול [ואין הגדר דפסול הנעשה צמיעוט זתרא חייל בכל השחיטה, דלעולם אין הפסול אלא זאותו מיעוט דשחט, וכמו כן אין הגדר דצמקום דשחט כולו צעינן כולו, אלא דיסוד דינא דרובו ככולו הוא דמה שנעשה צרוב חשצין ליה כנעשה בכל [וצאמת לעולם צעינן כולו, אלא דגם כשלא שחט אלא רובו חשיב דאיכא כולן] אך היכא דשחט צפועל את הכל, ל"ש לדון דמה שנעשה צרוב נעשה בכל, דהא צמיעוט זתרא נעשה צפועל מעשה שחיטה צפסול].

ונראה לצאר עד"ז צדברי הר"י מיגש לענין מיעוט קמא דקנה, דהנה יעוין צאחרו' דחקרו בגדר דינא דמלא חלי קנה פגום והשלימו לרוב דמהני, האם יסוד הדין דלא צעינן כלל שחיטה צחלי קמא דקנה אלא צמיעוט המשלים לרוב, או דילמא אף המחלה הפגום מלטרף לשחיטה, אלא דלא צעינן זיה

אולם מעתה ל"צ דמאי מיצעי ליה למיפסל צמיעוט קמא דקנה, והרי כיון דאפילו מלא חלי קנה פגום והשלימו כשר, א"כ מה צכך דליכא לירוף צין גמר הקנה לצין מחלה קמא, והא לא צעינן לשחיטת מחלה קמא כלל.

ונראה דהנה צעיקר שיטת רש"י דאיכא פסול חלדה ושהייה אף צמיעוט זתרא, מלינו כמה דרכים, דיש המצארים דאף דסגי צרוב מ"מ כל דגמר הוי חלק מהשחיטה, והך פסול דחלדה ושהייה אינו רק זאותו מקלף שהחליד ושהה צו אלא הך פסול חייל בכל השחיטה, ויש המצארים דאף דאם לא שחט אלא רוב סגי צרוב, מ"מ היכא דשחט הכל לא נאמר דין רובו ככולו, וצעינן כולו^א.

ולכאורה יש לצאר צאופן אחר, דהא גדר דינא דרובו ככולו אינו דסגי צרוב, אלא דרובו חשיב ככולו, וממילא היכא דשחט צהכשר את רוב הסימן, חשיב דנעשה הך מעשה שחיטה בכל הסימן, ומעתה יש לומר דלא שייך האי טעמא אלא צשחט הרוב צהכשר ולא גמר השחיטה, דצזה אמרינן דמדון רובו ככולו חזינן דהך מעשה שחיטה שטעה צרובו נעשה ככולו, וכיון דהך מעשה שחיטה הוי מעשה שחיטה כשרה, דיינינן דנעשה מעשה

^א **ויעוין** עוד צמשיב דבר (ח"צ סי"ד) דציאר צאופ"א וז"ל שהוי צמיעוט זתרא קי"ל דעריפה, אף על גב דאם לא נשחט כלל כשר משום שכבר נגמר השחיטה, מכ"מ כיון שמזוה לשחוט כל הסימנין ומיקרי המיעוט דיטמן צמלות שחיטה כדאיחא שם (ג) א"כ כ"ז שמוסק צשחיטה לא מיקרי נגמר השחיטה, ומש"ה פסול צשהיב, וכיוצא צזה צביאו חתום חגיגה (ג) צשם הירושלמי דהפריש הרצה צהמות לחגיגה, לעולם הוא מוסף והולך ודוחה יום עוב עד שיאמר אין עוד צדעתו להוסיף, הרי דכל זמן שמוסק צאותה מזוה, אף על גב שהיה אפשר לסלק עלמו ממנה, מכ"מ אם אינו מסלק עלמו ממנה יש לה דין גוף המזוה שהיא מוכרחת לעשות, והוא כלל גדול צתורה בכל המלות כמש"כ צחיצורי העמק שאלה (שפי"ג אות ד) צס"ד, וה"נ כיון שמוסק צשחיטה פוסל צה שהיה, ולא מיקרי שגמר השחיטה, וא"כ גם הרגל לא נשחט, ולא עוד אלא אפילו נחתך הרגל צעוד לא היה שיעור שהיה, ג"כ הרגל עריפה שהרי דומה לנחתך הרגל לפני גמר שחיטה כו' עכ"ל יעו"ש.

לשחוט, והך מעשה נעשה בלא הפסק כלל, אך היבא דשחט למחלה קמא בדרך שחיטה ושהה וחזר וגמר, בזה כיון דעשה מעשה שחיטה בפועל גם במחלה קמא, צעיקן דיהא לירוף בין כל חלקי השחיטה, וכיון דהפסיק ציניהם לא מהני [ואף דהיה מקום לדון דכיון דליבא מיפק חיותא במחלה קמא ל"ל שם מעשה שחיטה כלל, אך אינו מוכרת, ויש לומר דכל דלצסוף נגמר, איגלאי דהיה שם מעשה שחיטה גם לתחילת השחיטה. ואף דהיה מקום לדון דכיון דבהשלמה לרוז איבא מעשה שחיטה גם על מעשה קמא, והך מעשה נעשה בלא הפסק שפיר מהני, אך יש לומר דכל דהיה בפועל מעשה שחיטה במחלה קמא, לא דיינין לגמר כמעשה שחיטה על מחלה קמא, כיון דכזר היה צו מעשה שחיטה בפועל, ונמלא דאין כאן שחיטה אחת בלא צ' שחיטות מחולקות ובכל אחת ליבא רוז סימן ולא מלערפין].

"מעשה שחיטה" דוקא, בלא סגי במה דמשלים המחלה לרוז.

ומעתה יש לבאר דברי הר"י מיש דשייך פסול שהייה צמיטוט קמא דקנה, ואף בלא הוי פסול חיובי בלא בעדר לירוף, ויש לומר דגדר דינא דאף המחלה הפגום מלערף לשחיטה ע"י שמשלימו לרוז, היינו דכיון דהשלימו לרוז ע"י מעשה שחיטה, השיב השתא כ"מעשה שחיטה" גם במחלה קמא [דכיון דבמחלה קמא אכתי ליבא אפוקי חיותא כלל, וכשמשלימו לרוז גורם דיהא מיפק חיותא גם ע"י מחלה קמא, והך השלמה לרוז נעשית בדרך מעשה שחיטה, השיב דעבד השתא גם למחלה קמא בדרך מעשה שחיטה, דברי ע"י מעשה השחיטה דהשתא גורם דיהא מיפק חיותא במחלה קמא].

ומעתה יש לומר, דדוקא בגוונא דנפגם מחלה קמא מאליו בלא מעשה שחיטה כלל מהני, דנמלא דכל מעשה השחיטה הוא צהך השלמה לרוז, דבזה משוי גם למחלה קמא